

Koulutuskuntayhtymän navettaselvitys

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Mustiala, Agrobiologi

Syyskuu, 2019

Tia Kuusisto

Agrologi
Mustiala

Tekijä	Tia Kuusisto	Vuosi 2019
Työn nimi	Koulutuskuntayhtymän navettaselvitys	
Työn ohjaaja	Jukka Korhonen	

TIIVISTELMÄ

Maatalous nykyaikaistuu ja kehittyy jatkuvasti maailmalla. Alan oppilaitosten tulisi myös tarjota opiskelijoille ajanmukaista laadukasta opetusta ja pysyä yhteiskunnan sekä työelämän muutosten mukana. Valmistuneiden opiskelijoiden tulisi hallita käytännöntyöt ja muita alan osa-alueita. Jotta opetus pystytään pitämään nykyaikaisena, vaatii se oppilaitoksilta suuria investointeja. Osassa alan oppilaitoksissa on mietitty ja toteutettu vaihtoehtoisia ratkaisuja, jotta opetuksen laatu ollaan saatu säilytettyä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Sastamalan koulutuskuntayhtymälle, miten koulutiloilla joilla ei ole enää omaa navettaa opetuksessa on toimittu sekä mahdollista lähimaitotilojen kiinnostusta yhteistyöstä koulun kanssa. Koulutuskuntayhtymällä on kaksi maatalousalan oppilaitosta ja molemmissa oppilaitoksissa navetat ovat vanhoja sekä huonosti muunneltavia. Selvityksessä oli mukana neljä oppilaitosta, joista kahdesta navetta on myyty ulkopuolisille yrittäjille, yhdessä vuokrattu ja viimeisessä hyödynnettiin toisen koulutilan navettaa. Lähimaitotilojen halukkuudesta yhteistyöhön kysyttiin yhteensä neljältä lypsykarjatilalta.

Tutkimuksella haluttiin selvittää, onko opetusmaatilan navetan ulkoistaminen ollut järkevää sekä erilaisia vaihtoehtoja ulkoistamiseen. Tutkimuksen avulla saadut vastaukset ovat hyödyllistä tietoa muun muassa maatalousalan oppilaitoksille ja koulutuksen kehittäjille. Selvityksessä selvisi, että ulkoistaminen on ollut järkevää ja keskeisimpänä hyötynä nähtiin, että ulkoistaminen on luonut oppilaitoksille kustannussäästöjä sekä mahdollistanut oppilaitoksille keskittymisen muihin koulun osa-alueisiin. Yrittäjämäinen näkökulma nousi myös tärkeäksi osaksi ulkoistamisen hyödyissä.

Avainsanat Maatalousala, opetusmaatila, luonnonvara-ala, opetus.

Sivut 29 sivua, joista liitteitä 2 sivua

Agrologist
Mustiala

Author Tia Kuusisto **Year** 2019

Subject Educational barn report

Supervisors Jukka Korhonen

ABSTRACT

Agriculture is constantly being modernized and developed worldwide. Educational institutions in the field should also provide students with up-to-date quality education and keep up with the changes in society and working life. Graduate students should master the practical work and other areas of the field. In order to keep up-to-date teaching, it requires a major investment by the educational institutes. At some educational institutions, alternative solutions have been considered and implemented to maintain the quality of teaching.

The aim of this thesis was to find out how the educational farms, which no longer have their own barn in education, have worked for the Sastamala Educational Association and the possible interest of local dairy farms to cooperate with the school. Saska has two agricultural colleges and in both colleges, the barns are old and poorly modified. The study involved four colleges, two of which were sold outside entrepreneurs, one leased and the last used a barn of another. A total of four dairy cattle farms were asked about the willingness of local dairy farms to cooperate.

The purpose of the study was to find out whether the outsourcing of the educational farm barn was sensible and the different options for outsourcing. The answers provided by the survey are useful information, among other things, for agricultural educational institutions and educational developers. The study found that outsourcing has been sensible. The main benefit was that outsourcing has resulted in cost savings for educational institutions and has allowed them to focus on other areas of the school. The entrepreneurial perspective also played an important role in the benefits of outsourcing.

Keywords Agriculture, educational farm, natural resources, teaching.

Pages 29 pages including appendices 2 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MAATALOUSALAN PERUSTUTKINTO	2
2.1	Historia	3
2.2	Nyky aika	5
2.3	Navetta oppimisympäristönä	6
2.4	Eläinhoidon osaamisala, eläin hoitaja	9
2.5	Maatilatalouden osaamisala, maaseutu yrittäjä	10
2.6	Maatalousteknologian osaamisala, maaseutu yrittäjä	11
3	AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUS.....	11
4	MAITOTALOUDEN MERKITYS SUOMESSA	12
4.1	Maidontuotanto	12
5	SASTAMALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ	13
5.1	Huittisten ammatti- ja yrittäjä opisto, Kokemäen yksikkö.....	14
5.2	Osaran maaseutu opetus yksikkö	15
6	TUTKIMUS NAVETAN ULKOISTAMISESTA KOULUTILOILLA	16
6.1	Tutkimuksen tarkoitus.....	16
6.2	Tutkimuksen toteutus	16
7	TUTKIMUSTULOKSET	17
7.1	Koulutilat	18
7.2	Lähimaitotilojen hyödyntäminen opetuksessa	22
8	JOHTOPÄÄTÖS	22
	LÄHTEET	25

Liitteet

- Liite 1 Kysymykset koulutiloille
- Liite 2 Kysymykset lähimaito tiloille

1 JOHDANTO

Maatalous on vuosien saatossa kehittynyt ja tämän hetkinen heikko kannattavuus on johtanut siihen, että kotieläintilojen määrä on romahtanut. Pienemmät tilat ovat luopuneet karjastaan ja tuotantoa jatkavien kotieläintilojen tilakoot kasvaneet.

Tuotantokustannukset ovat kasvaneet koko 2000-luvun ajan. Kokonaistuotantokustannus lypsykarjatiloiilla koostuu seuraavista kustannuslajeista: tarvike- kone-, rakennus-, kotieläin-, työ- ja korkokustannuksesta sekä muista kustannuksista. Maidontuottajat eivät voi itse vaikuttaa tuottamansa maidon markkinahintaan, mistä johtuen tilallisen tulee pyrkiä optimoimaan tuotanto markkinahintaa vastaavaksi, esimerkiksi tuotannon volyyymiä kasvattamalla, joka parantaa tuottavuutta ja alentaa yksikkökustannuksia ja näin toimeentulo voidaan turvata.

Nykyaikaisissa uusissa pihattonavetoissa lehmät kulkevat vapaina ja lypsyn hoitaa pääsääntöisesti lypsyrobotti. Ruokinta on myös usein pitkälle automatisoitu. Työkustannukset pienenevät ja työ kevenee, mutta investoinnit ovat suuret. Maatalousalan oppilaitoksissa koulutilojen on myös pysyttävä ajan mukana, sillä maatalous nykyaikaistuu ja teknologia kehittyy ja tämä luo haastetta etenkin suurien investointien kohdalla. Alan oppilaitoksen tulisi tarjota laadukasta koulutusta ja opetuksen tulisi olla myös mahdollisimman nykyaikaista. Koulutusta tulee siis jatkuvasti kehittää ja muutoksissa pysyä mukana. Työnantajat odottavat alalta valmistuneilta opiskelijoita teorian tiedon sekä käytännön töiden hallintaa. Opiskelijoiden tulisi oppia siis jo koulussa soveltamaan teoriassa opittua tietoa käytännössä ja näin opiskelijalle kertyisi kokemustietoa ja näin ollen olisi hyvät valmiudet lähteä työelämään suoritettuaan koulutuksen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten tämän alan oppilaitoksissa on toimittu, joissa käytössä ei ole enää omaa navettaa ja saada selville vaihtoehtoisia ratkaisuja maatalousalan oppilaitosten opetusmaatiloille. Kyselyllä haluttiin saada selville, onko ratkaisuun oltu tyytyväisiä eli onko muutos ollut toimiva sekä sen hyötyjä, että ongelmia. Aihe on tärkeä, sillä oppimisympäristönä navetta on kallis ylläpitää oppilaitokselle ja erilaisilla järjestelyillä on haluttu alentaa oppilaitoksen kustannuksia, kuitenkin opetuksen laatu säilyttäen ja tässä opinnäytetyössä tarkoituksena on tarkastella näitä järjestelyitä. Lisäksi selvitettiin lähimaitotilojen halukkuutta yhteistyöhön koulun kanssa yhtenä vaihtoehtona omalle navetalle kampuksella.

2 MAATALOUSALAN PERUSTUTKINTO

Maatalousalan perustutkinto koostuu 180 osaamispisteestä jotka muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista joita on yhteensä 145 osaamispistettä ja yhteisistä tutkinnon osista joista tulee loput 35 osaamispistettä. Pakollisia ammatillisista tutkinnon osista on 75 osp ja valinnaisia on 70 osp.

Osaamisalasta riippumatta pakollisena osana tutkintoa jokaiselle opiskelijalle on työskentely maatalousalla, 15 osp ja maaseutuyrittäminen, 20 osp.

Lisäksi maatilatalouden osaamisalan opiskelijalle pakollisena osana tutkintoa kuuluu maan kasvukunnon ja tuotantoympäristön hoitaminen ja maatalousteknologian opiskelijalle maatalouskoneiden ja -laitteiden käyttäminen, huoltaminen ja korjaaminen. Eläintenhoitaja opiskelijalle kuuluu eläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen. Näistä tutkinnossa koostuu 40 osaamispistettä.

Valinnaisia tutkinnon osia opiskelijalla on valittavana useita, muun muassa peltokasvien tuottaminen, maatilatalouden tuotantoteknologian hallinta, tuotantoeläinten tai pieneläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen, metsien hyödyntäminen tai luomutuotteiden tuottaminen. Valinnaiset tutkinnon osat mahdollistavat opiskelijalle valita häntä itseään kiinnostavat moduulit. Yhteiset tutkinnon osat koostuvat muun muassa viestintä- ja vuorovaikutusosaamisesta ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisesta.

Osaamisaloja perustutkinnossa on neljä. Maaseutuyrittäjänä opiskelija voi suuntautua maatilatalouden osaamisalaan tai maatalousteknologiaan. Lisäksi on eläintenhoidon osaamisala, josta valmistuu eläintenhoitajaksi sekä turkistalouden osaamisala, josta valmistuu turkistarhaajaksi. (Opintopolku 2018)

Maatalousalan perustutkinnon opiskelijat harjoittelevat käytännön töitä oikealla maatilalla, pääsääntöisesti oppilaitoksen kampuksella sijaitsevalla opetusmaatilalla. Opiskelijat pääsevät näin soveltamaan teoriassa opittuja taitoja käytännön töihin. Maatilan merkitys opetuksessa on siis suuri.

Navetalla opiskelijat pääsevät oppimaan lehmien päivittäistä hoitoa aina ruokinnasta lypsyyhin. Eläinten käyttäytymistä, käsittelyä ja hoitotöitä on melko mahdoton oppia muuta kuin aidossa oppimisympäristössä.

Ennen tiloille ja muihin yrityksiin lähtöä, esimerkiksi työpaikoilla järjestettävään koulutukseen joka kuuluu osaksi tutkintoa, opiskelijalla pitää olla perustiedot ja -taidot eläintenhoidosta, eikä perusopetusta voi jättää kiireisten yrittäjien tehtäväksi. Koulutila on siis tarpeellinen.

Sastamalan koulutuskuntayhtymän Kokemäen yksikön opiskelijoille navetta/lampolaviikkoja on kaikilla eläintenhoitajaopiskelijoilla viisi vuoroviikkoa opiskelun aikana. Sen lisäksi opetusmaatilaa hyödynnetään kaikissa tuotantoeläinopinnoissa niin paljon kuin mahdollista esimerkiksi lihavuuskunnan määrittäminen, ruokintasuunnitelman toteuttaminen, rehunäytteiden ottaminen, nupoutukset sekä muut eläinlääkärikäynnit, sorkkahoitajan käynnit ja paljon muuhun aina kun siihen on sopiva ryhmä. Työskentely maatalousalalla -tutkinon osassa opetellaan perustöitä pienryhmissä navetalla niin, että opettaja on myös mukana töillä, esimerkiksi viime lukuvuonna 12 aamu- tai iltanavettaa/pienryhmä. Kotieläintenhoitoviikot kuuluvat eläintenhoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen -tutkinon osaan. Lisäksi koulutilan navettaa ja lampolaa sekä niiden tuotosseurantatietoja hyödynnetään myös tuotantoeläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen -tutkinon osassa. (Mäkilä 2019)

2.1 Historia

Maatalousalan opetus alkoi vuonna 1840 Mustialan tilalla, Lounais-Hämeessä, joka on entinen kuninkaankartano. Opetuksen alkaessa Mustiala oli valtion omistuksessa. (Wikiwand n.d.) Opetuksen tarkoituksena oli lisätä maatalouden tuottoa, sillä väestömäärä oli kasvussa. Alkunsä toiminta sai Suomen Talousseuran toimesta. (Arkistojen portti n.d.)

Suurin osa opiskelijoista oli siihen aikaan ruotsinkielisiä säätyläispoikia aina 1890-luvulle saakka. Säätyläispojista koulutettiin suurtiloille voutteja eli pehtooreja, jotka olivat kartanon herran tärkeimpiä apulaisia.

Mustialan lisäksi perustettiin 1850- ja 1860-luvuilla seitsemän uutta maanviljelyskoulua. Opetuskin muuttui sen jälkeen suomenkieliseksi, mutta kouluun ei pitkän kestoajan takia voinut osallistua kuin varakkaiden tilallisten pojat joiden kotitila ei ollut riippuvainen pojan/poikien työpanoksesta.

1800-luvun loppupuolella perustettiin myös aluksi kaksivuotinen ja 1900-luvun alkupuolella yksivuotinen maamieskoulu jotka olivat tarkoitettu varattomille tilallisille. (Helsingin yliopisto n.d.)

1860-luvun katovuosien jälkeen painopiste muuttui kasvinviljelystä karjanhoitoon ja sen seurauksena perustettiin myös karjanhoito- ja meijerikouluja. Suomen ensimmäinen meijeri- ja karjanhoitokoulu aloitti toimintansa Liperissä vuonna 1869. Sitä ennen karjako- ja maitotalousopetusta annettiin yksivuotisena opetuksena Mustialassa. (Arkistojen portti n.d.)

Kasvinviljelyä pidettiin miesten töinä siihen aikaan ja opetus oli tarkoitettu niin sanotusti vain miehille ja myöhemmin karjanhoitokoulut naisille joille

karjanhoito työt perinteisesti kuuluivat kotitilan töissä. Karjanhoitokoulu oli kuitenkin myös ensin vain miehille tarkoitettu. (Wikiwand n.d.)
 ”Maa sen viljelijöille” oli siihen aikaan poliittinen iskulause ja vaatimus. Tehokkuudella perusteltiin myös pienviljelystä mikä ennen koneellistumista ei ollutkaan katteetonta. Ympäri Eurooppaa harjoitettiin myös asutustoimintaa ja samalla kehiteltiin pienviljelysideologiaa. Suomalaiset hakivat oppia myös Tanskasta ja innostusta Ruotsista. Tilarakenne Suomessa oli ennestäänkin jo pientilavaltainen, mutta maareformit 1918 ja 1945 vahvistivat sitä entisestään. Maatalouspolitiikkakin myötäili pientilavaltaisuutta aina 1960-luvun loppuun saakka. Suurten tilojen linjalle palattiin kuitenkin EU-ratkaisun myötä. (Mäkinen n.d.)

Maitotalousalan koulutus lisääntyi huomattavasti, kun voista nousi Suomelle merkittävä vientituote.
 1900-luvun alkupuolella maatalousalan oppilaitoksiksi luettiin myös kotitalouskoulut eli talous- ja emäntäkoulut sekä kotiteollisuusopetus. (Arkistojen portti n.d.)

Isoimpana ongelma siihen aikaan oli oppilaiden heikko luku- ja laskutaito. Lisäksi ongelmia tuotti monivuotinen opetus. Alempi maatalousopetus kärsikin alkuun oppilaspulasta. (Arkistojen portti n.d.)
 Oppilasmäärien vaihteluväli oppilaitoksittain oli alle kymmenestä yli viiteenkymmeneen opiskelijaan. (Wikiwand n.d.)
 Maanviljelyskoulusta valmistuneet opiskelijat sijoituivat pääsääntöisesti työnjohtotehtäviin suurille tiloille sekä kiertäviksi konsulenteiksi maanviljelysseuroille. Talonpoikien suosiossa oli yksitalviset maamies- ja karjakko kurssit. (Arkistojen portti n.d.)

Korkeinta maatalousalan opetusta annettiin Mustialassa vuodesta 1865 eteenpäin joka oli kaksi vuotta kestävä agronomi koulutus.
 Koulutus siirrettiin kuitenkin vuonna 1908 Mustialasta Helsingin Yliopistoon maanviljelystaloudelliseen osastoon joka on perustettu vuonna 1898. Tämän jälkeen Mustiala jatkoi toimintaansa opistotasoisena oppilaitoksena. (Arkistojen portti n.d.)
 Mustialassa aloitettiin samaan aikaan myös agrologikoulutus, jonka opetus on jatkunut tähän päivään saakka.
 Agrologi opistoja alettiin myös perustamaan hyvin pian tämän jälkeen lisää. Ensiksi opisto valmistui Kurkijoelle vuonna 1910, Turkuun vuonna 1916 joka toimi ruotsinkielisenä maatalousopistona ja Hyvinkäälle vuonna 1930. Vielä näidenkin jälkeen maatalousopistoja perustettiin ympäriSuomea vuosikymmenten ajan. (Wikiwand n.d.)

Jo 1930-luvulla maatalousalan kouluja oli ympäri Suomea satakunta. Pääasiassa koulut olivat pieniä ja suuntautuneet eri asioihin. Esimerkiksi maitotaloutta, siipikarjanhoitoa sekä sianhoitoa opetettiin eri kouluissa.

Vuonna 1940 maatalousalan oppilaitoksia oli yli puolet kaikista ammatillisista oppilaitoksista. Vaikka oppilaitoksia olikin ylipuolet, kuitenkin vain kolmasosa opiskelijoista opiskeli maatalousalaa.

1960-luvulla elinkeinorakenne muuttui ja maalta muutettiin kaupunkeihin. Tämän seurauksena myös maatalouskoulujen määrä lähti laskuun. Pieniä oppilaitoksia yhdistettiin ja yksityiset oppilaitokset valtiollistettiin ja opetusta laajennettiin sekä nykyaikaistettiin.

1990-luvulla maatalousalan ammatillinen opetus siirtyi kuitenkin kunnille valtiolta. (Arkistojen portti n.d.)

Maatalousalan opetus yleistyi kuitenkin vuosien saatossa, sillä vuonna 1950 Suomen maanviljelijöistä vain 6 prosenttia oli saanut jotain ammatillista koulutusta, mutta jo vuonna 1980 määrä oli noussut 20 prosenttiin ja vuonna 2000 luku oli noussut jo 33 prosenttiin. (Wikiwand n.d.)

2.2 Nykyaika

Nykyään maatalousalaa voi opiskella toisen asteen perustutkintona ammattikouluissa, korkeamman asteen tutkintona ammattikorkeakouluissa sekä yliopistotasosta opetusta antaa Helsingin yliopiston maatalous ja metsätieteellinen tiedekunta sekä Itä-Suomen yliopistossa luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta. (Wikiwand n.d.)

Maatalousalan oppilaitoksia on tällä hetkellä ympäri suomea noin neljäkymmentä oppilaitosta.

Maatalous on monipuolistunut ja käsittää nykyään monia eri ammatteja kasvin- ja kotieläintuotannon rinnalla joihin opiskelija voi valmistuttuaan työllistyä. Näitä ovat esimerkiksi koneurakointi, maatilamatkailu ja maataloustuotteiden jatkojalostus. Muita ammatteja maatalousalalla ovat esimerkiksi maanviljelijä, maataloustarvikemyyjä, maatalouslomittaja tai maatalousyrittäjä. Eläinten hoidon ammattilainen voi työskennellä myös esimerkiksi lemmikkieläinkaupan tai -hoitolan palveluksessa. Mahdollisuuksia työllistyä on näin ollen monipuolisesti. Maaseudun palvelutoimintana kasvussa ovat olleet koneurakointi- ja alihankintatyöt. (Opintopolku 2018)

Nykyään esimerkiksi oman puimurin tai kasvinsuojeluruiskun hankinta ei ole välttämättä järkevää. Koneen hankintahinta, huolto ja kunnossapito voivat tulla kalliimmaksi kuin teettää työt urakoitsijalla.

Taloudellinen osaaminen on myös nykypäivänä merkittävä osa maatilayrityksen arkea, sillä kannattavuus on heikkoa, koska kysyntä ja tarjonta eivät ole tasapainossa. Tuottajat eivät voi vaikuttaa tuottamansa maidon markkinahintaan, joten tuotanto täytyy optimoida markkinahintaan sopivaksi, esimerkiksi nostamalla tuotannon volyyymiä,

joka parantaa tuottavuutta ja alentaa yksikkökustannuksia. Kuluttajat ovat kuitenkin entistä kiinnostuneempia ruuan tuotannosta ja raaka-aineiden alkuperästä joka luo uskoa tulevaisuuteen ja kannattavuuden nousuun. Kiinnostus myös luomuun on noussut viljelijöiden keskuudessa ja lähiruokaa osataan markkinoida.

Suomi liittyi vuonna 1995 Euroopan unioniin ja sen myötä suomalainen maatalous on kokenut myös suuria muutoksia. Maatalousyrittäjän työ ei ole enää vain niin sanotusti omissa käsissä vaan monimutkaiset lait säätelevät yrittäjien työntekoa.

Byrokrania on lisääntynyt, jonka vuoksi paperitöiden ja erilaisten hakemusten ja selvitysten tekoon kuluu myös yrittäjällä aikaa. Mukanaan EU toi omat vaatimuksensa sekä velvoitteensa, mutta toisaalta myös etunsa ja oikeutensa. EU:n aikana ei enää riitä, että tuotannolla tuetaan omavaraisuutta, vaan on pystyttävä sopeutumaan maailmakaupan ja maailman markkinoiden ehtoihin ja tämä edellyttää investointeja, jotta tuotanto olisi tehokasta ja tuottavaa. EU:n myötä myös tuottajahinnat puolittuivat. Tukipolitiikka kuitenkin mahdollisti ja mahdollistaa edelleen maatalouden jatkumisen. EU:n yhteisiä tavoitteita ovat maatalouden tuottavuuden parantaminen, viljelijöiden kohtuullisen tulotason turvaaminen, tuotteiden markkinoiden tasapainottaminen, elintarvikkeiden saatavuuden turvaaminen sekä kohtuulliset kuluttajahinnat. Suomessa ei ole montaa tilaa, jotka voisivat jatkaa toimintaansa pelkkien markkinahintojen varassa, joten tuet ovat välttämättömiä elinkeinon olemassaololle. (Päivi Rautiainen 2010)

Maatalousyrittäjän tai alan työntekijän tulee olla hyvin koulutettu, jotta toiminta olisi kannattavaa sekä toimivaa. Koulutuksesta on vastuussa paitsi henkilö itse, myös kouluttava oppilaitos. Alan tehtävissä tulee ottaa huomioon ympäristömyönteinen toiminta ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Työ vaatii myös hyvää fyysistä kuntoa ja valmiutta työskennellä muuttuvissa olosuhteissa luontoa kunnioittaen. Alalla työskennellään useasti myös viikonloppuina sekä pyhinä. (Opintopolku n.d.)

Suurena mahdollisuutena alalla on jatkuva kehittyminen niin karjanomistajien keskuudessa, kuin itse tilankin ja työntekijöiden. Karjanomistajat sekä hoitajat ovat usein koulutettuja eläintenhoitajia jotka tietävät lajille tyypilliset hoitotoimenpiteet ja osaavat ruokkia niitä eläimen tarpeen ja tuotannon mukaan. Lisäksi erilaiset koulutukset tuovat uusia näkökulmia alalle sekä uusia työtapoja. Myös jalostuksen suhteen ihmiset ovat kehittyneet ja se näkyy hyvin tuotannon nousuna ja parempi rakenteisina nautoina.

2.3 Navetta oppimisympäristönä

Tärkein tehtävä opetusnavetalla on toimia oppimisympäristönä alan opetuksessa. Navetalla tehtävien töiden tulee vastata samaa todellisuutta kuin miten tilatasolla toimitaan. Käytännön töiden tarkoitus on myös tukea

teoriaopetusta ja siirtää uusinta tutkimustietoa käytäntöön. Opetusnavetan toimintamallilla on myös suuri merkitys opiskelijoiden oppimiseen ja mielikuvaan kotieläinten hoidosta sekä asenteesta eläimiä kohtaan. Suuri osa opiskelijoista ei saa kosketusta eläimiin muualta ja tässä kohtaa korostuu etenkin eläinten hyvinvointi asiat. (Virtuaalikylä n.d.)

Opiskelija oppii koululla perustiedot ja taidot lypsykarjan hoidosta. Työskentelyllä opetusmaatilalla tavoitteena on oppia ammattitaitoa aidossa työympäristössä. Vuorojen aikana opiskelija oppii alansa työtehtäviä ohjatusti ja alan työelämän pelisääntöjä. Opiskelija pääsee myös syventämään oppimaansa. (Luovi n.d.) Lähtiessä työelämään opiskelijan tulisi osata muun muassa suorittaa lypsy oikeaoppisesti, suunnitella ruokinta lehmän tuotosvaiheen mukaisesti ja tunnistaa yleisimmät sairaudet ja osata hoitaa myös vasikat sekä nuorkarja.

Lypsy on yksi maidontuotantotilan tärkeimmistä työtehtävistä ja toistuu vähintään kaksi kertaa päivässä ja vie parhaimmillaan 60 prosenttia karjanhoitajan työajasta. Lypsy tapahtuu tiloilla joko putkilypsy- tai asemalypsykoneella tai lypsyrobotilla. Robottitilalla yrittäjän/karjanhoitajan tulee kuitenkin hallita myös lypsytyö ongelmatilanteiden varalta. Lisäksi nykyään harvinaisempia kannulypsy paikkoja löytyy myös vielä.

Opiskelijan tulisi siis oppia perusteet lypsytyöstä ennen työelämään siirtymistä. Lypsyllä vaikutetaan muun muassa maidon laatuun, lehmien utareterveyteen, käytettyyn työaikaan ja näiden kautta lypsytyö vaikuttaa oleellisesti taloudelliseen tuotokseen. Lypsäjän tulee osata käyttää lypsykoneita huolellisesti ja huolehdittava lypsykoneen kunnosta ja huomioida mahdolliset poikkeavuudet.

Esikäsittelyn alusta lypsimen kiinnittämiseen lehmä tarvitsee noin 1-2 minuuttia aikaa. Maidonantirefleksi käynnistyy ja tuo maidon utareen alaosaan. Oikealla kiinnityksen ajankohdalla maidonvirtaus saadaan heti mahdollisimman korkeaksi ja koneaika lyhyeksi eikä näin tapahdu tyhjälypsyä. (Maito ja me n.d.) Tyhjälypsyä tapahtuu, kun maito ei ole vielä laskeutunut tai lypsimiä ei ole irroitettu oikeaan aikaan. Tyhjälypsy vaurioittaa utareen limakalvoja sekä paineiskuja esiintyy helposti. Jos utareen alaosa on ollut pingottuneena ennen lypsimen kiinnitystä, voidaan todeta, että kiinnitys on viivästynyt. Lypsin tulee irrottaa ennen kuin utare on täysin tyhjä. Optimaalisessa tilanteessa lypsyn jälkeen neljänneksestä tulee käsin lypsettäessä noin 20 suihketta/vedin. Lehmien utareterveyden ja elintarvikehygienian ylläpidon kannalta, lypsäjän tulee huolehtia hygieniasta koko lypsyn ajan. Utaretulehdusbakteerit voivat siirtyä puutteellisen käsihygienian seurauksena lehmästä toiseen. (Manninen, Nyman ym. 2006). Karjanhoitajan tulee osata myös tehdä solutesti joko CMT -tai kierroslukumenetelmällä ja tulkita testi. Testin avulla hoitaja osaa määrittää maidon meijerikelpoisuuden. (Lahin 2008)

Lehmällä näköaisti on kuuloaistia tärkeämpi. Lehmä pystyy näkemään lähes 360 astetta ja ainut alue jonne lehmä ei näe on aivan lehmän takana. Hoitajan tulee välttää lähestymistä aivan takaa. Hoitajan tulee osata myös ohjata lehmää oikeasta kulmasta: esimerkiksi, jos lehmää halutaan siirtää eteenpäin, tulisi hoitajan olla 45-60 astetta lavan takapuolella. Jos hoitaja sijaitisi lavan etupuolella, lehmä siirtyisi taaksepäin. (Manninen Nyman ym. 2006)

Lypsyn lisäksi opiskelijan pitäisi hallita perusasiat ruokinnasta ennen työelämään lähtöä. Lypsykarjan ruokinta on vaativaa, mutta kannattavan maidontuotannon peruspilari. Syöntiin vaikuttavat rehuannoksen ja eläimen ominaisuudet. Eläimen ominaisuuksia ovat koko, ikä, lypsykauden vaihe ja tuotantokyky. Säilörehun syönti-indeksiin vaikuttavat rehun D-arvo jonka optimaalinen arvo olisi 680-700 g/kg ka. Korkeammallakin D-arvolla voi tulla toimeen, kun vähentää väkirehun määrää. Näin vältetään pötsin happamoituminen ja sorkkakuume. Säilörehun syönti-indeksiin vaikuttaa myös kuiva-ainepitoisuus, kuitupitoisuus, käymisaste, sato ja kasvilaji. Väkirehun syönti-indeksiin vaikuttavat määrä, koostumus; valkuainen, rasva ja kuitu. Näiden lisäksi vaikuttavat muut tekijät joita ovat, syöntiaika ja -tila, lämpötila ja tarjolla olevan rehun määrä ym. Näistä kaikista koostuu lehmän toteutuva rehujen syönti ja eläinten hoidon ammattilaisen tulisi osata näiden perusteella tarjota lehmälle sopiva rehuannos. (Rinne 2014)

Energiavaje alkulypsykaudella heikentää hormonitoimintojen käynnistymistä. Piilevä tai kliininen asetonitauti heikentää tiinehtymistä sekä usein myös progesteronitaso ei nouse, joka heikentää taas kiimaan tuloa. Yleisimpiä ongelmia ruokinnassa ovat liika laihtuminen alkulypsykaudella ja liika lihominen loppulypsykaudella sekä ummessa ollessa. Ruokinnalla on merkitystä myös muun muassa utareterveyteen. Liian suuret väkirehuannokset, lajittuva ape, pilaantunut säilörehu ja erilaiset tekniset ruokintavirheet aiheuttavat ongelmia pötsin mikrobeille ja sitä kautta myös helposti puolustusongelmia. (Maito ja me n.d.)

Opiskelijan tulisi oppia myös tunnistamaan naudan kiiman merkit sekä oppia tunnistamaan nautojen yleisimpiä sairauksia ja mahdollisuuksien mukaan hoitaa tai kutsua eläinlääkäri.

Lisäksi tulisi hallita alkeet traktorin sekä pienkuormaajien käytöstä.

Näitä asioita opiskelija oppii muun muassa opetusmaatilalla navetassa/maatilalla. Lisäksi tutkintoon kuuluu työpaikoilla järjestettävä koulutus (entinen työssäoppiminen), jossa opiskelija pääsee syventämään jo koulussa opittuja käytännön töitä sekä teoreettista tietoa. Koulun olisikin hyvä tehdä yhteistyötä alan yritysten kanssa ja näin ohjata oikea opiskelija oikealle tilalle. Silloin opiskelija on työhön motivoitunut sekä sitoutunut ja saa syvennettyä osaamistansa häntä kiinnostavaan eläinlajiin tai asiaan. Yritys saa opiskelijasta myös näin parhaimman hyödyn ja harjoittelijan ottaminen on kannattavaa. Työelämään lähtiessä opiskelijalla on näin

hyvät avaimet ammattitaitoiseen lypsykarjanhoitoon sekä elinikäisen oppimisen taidot.

Kampuksella oleva navetta mahdollistaa opiskelijoille myös vapaa-aikana mahdollisuuden tutustua lehmiin ja niiden lajinmukaiseen käytökseen esimerkiksi laidunkaudella.

Navetta on kuitenkin kallis oppimisympäristö pitää ja ammatillisesta koulutuksesta säästetään koko ajan. Ammatillisessa koulutuksessa toteutettavat säästöt ovat mittavia. Säästöjen saavuttaminen koulutuksen tarjontaa ja laatua sekä koulutuksellista tasa-arvoa heikentämättä edellyttää merkittäviä uudistuksia koulutuksen rakenteisiin sekä koulutusprosessiin. Maatalousalan perustutkintoon astui voimaan vuonna 2018 uusi reformi. Uuden reformin on tarkoitus vastata ammatillisen koulutuksen jo pidempään kohdistuneisiin uudistuspaineisiin puuttamalla sen keskeisimpiin ongelmiin. (Virtanen n.d.)

Huolta työelämässä on aiheuttanut ammattimaisen lähiopetuksen karsiminen, kun ammatillisessa koulutuksessa on haettu säästöjä.

Lähiopetuksessa opetusta antaa ammattikoulutuksen ammattilainen koulussa. Osa opetuksesta on siirretty työpaikoille ja ideana on, että opiskelija oppisi käytännössä, miten työ työpaikoilla tehdään. Työharjoitteluita on aina ollut, mutta nykyään se kattaa aiempaa enemmän opetuksessa. Työpaikoilla ei ole opettamisen ammattilaisia sekä työpaikkojen valmiudet ja intressit opettamiseen vaihtelevat yrityksissä. Kouluilla ei ole myöskään sanktioita, jos oppilas ei saisikaan opetusta vaan joutuisi esimerkiksi lakaiseman lattiaa koko harjoittelun ajan. Leikkaukset kohdistuvat useasti opetustiloihin sekä opettajien palkkoihin. Tämän seurauksena opetustuntien määrä on laskenut. (Karisto 2018)

Säästöistä huolimatta, opetuksen laatu halutaan säilyttää oppilaitoksissa. Tästä johtuen on täytynyt miettiä vaihtoehtoisia ratkaisuja. Pieni osa maatalousalan kouluista on jo päätenyt ulkoistamaan oppilaitoksen navetan ulkopuoliselle yrittäjälle/yrittäjille. Yrittäjän työhön sekä tiloihin eivät vaikuta koulutuksen leikkaukset. Opinnäytetyössä mukana olleissa oppilaitoksissa sopimukseen on myös kirjattu, että yrittäjä sitoutuu pitämään navetan oppimisympäristön nykyaikaisena.

2.4 Eläinten hoidon osaamisala, eläin hoitaja

Hyvän eläin hoitajan tunnuspiirteisiin kuuluvat muun muassa tarkkaavaisuus ja eläimen käyttäytymisen tunteminen.

Eläin hoitaja vastaan niin tuotanto- kuin pieneläinten perushoidosta ja ammatissa on tunnettava hoidettavat eläimet ja niiden lajityypilliset hoitotarpeet sekä niitä on osattava käsitellä oikein. Eläin hoitoon kuuluu niiden hyvinvoinnista huolehtiminen, tilojen siivous, varastojen täydennys, päivittäiset ruokinta- ja hoitotyöt sekä mahdollinen ulkoilutus lajista riippuen. Hoitotyössään eläin hoitaja toimii eläinten hyvinvointia edistäen, itsenäisesti, kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä

vastuuntuntoisesti ja toimii työssään eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Hoitaja on myös selvillä alan työturvallisuus riskeistä ja osaa ennakoida ja suojautua niiltä. Hän myös noudattaa alaan liittyviä säädöksiä sekä ohjeita. (Opintopolku n.d.)

Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat niin ravinto, elin- ja ympäristöolosuhteet kuin hoitokin. Kiistatta voidaan todeta, että jokaisen tuotantoeläimen hyvinvointi on niin eläimen, kuin tuottajankin etu, sillä hyvinvoiva eläin tuottaa myös paremmin.

Eläimen terveyteen vaikuttaa ulkoisien vaikutteiden lisäksi myös eläimen vastustuskyky, sekä perintötekijät.

Elinympäristön pitäisi olla lajille tyypillinen, jossa olisi mahdollista toteuttaa lajinmukaista käytöstä. Elinympäristössä tulisi olla mahdollisimman vähän myös stressiä aiheuttavia tekijöitä sekä tautipaine tulisi pitää mahdollisimman alhaisena. (MTK n.d.)

Ammattitaito, joka on vaadittu tutkinnon perusteissa, osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän eläintenhoitajan ammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella aidossa toiminnassa henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa, jolloin tutkintoa suorittava henkilö osoittaa tutkinnon perusteiden edellyttämän ammatillisen osaamisensa kattavasti. Ammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan ja ammattitaitoa verrataan aina tutkinnon osan ammattitaitovaatimukseen. (Opintopolku n.d.)

Eläintenhoitaja voi työskennellä esimerkiksi maataloilla maatalouslomittajana, eläintarhassa, lemmikkieläinliikkeissä, eläinhoitoloissa, löytöeläinkodeissa, tutkimuslaitoksissa tai yrittäjänä eläinpalveluiden laajenevassa kirjossa.

Toisen asteen koulutuksen jälkeen eläintenhoidon opiskelijalla on hyvät jatko-opintomahdollisuudet ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Lisäksi voi kouluttautua suorittamalla ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon. (Sasky n.d.)

2.5 Maatilatalouden osaamisala, maaseutuyrittäjä

Maatilatalouden osaamisala on osa maatalousalan perustutkintoa, josta valmistuu maaseutuyrittäjäksi. Nykyaikaisen maaseutuyrittäjän tulee hallita niin taloudellinen suunnittelu kuin osata työskennellä tekniikankin parissa. Maaseutuyrittäjä työskentelee esimerkiksi maataloilla vaihtelevissa työtehtävissä, maataloustarvikekaupoissa, omalla maatilallaan tai koneurakoitsijana. (Sasky n.d.)

Tutkinnossa opiskelija oppii laajasti perustietoja maan kasvukunnan ylläpidosta ja kasvien kasvuun vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi opiskelija oppii teknisiä taitoja, oppii käyttämään ja huoltamaan työssään tarvittavia koneita ja laitteita. Maaseutuyrittäjä opiskelijalla on mahdollisuus valita

opintoihinsa myös opintoja tuotantoeläimistä tai metsätaloudesta. (Opintopolku 2018)

2.6 Maatalousteknologian osaamisala, maaseutuyrittäjä

Opiskelija, joka on suorittanut maatalousteknologian osaamisalan osaa suunnitella tuotantoteknologiaan liittyvissä tehtävissä työt työturvallisuusmääräysten mukaisesti. Työssään hän osaa hyödyntää tietotekniikkaa tuotannon suunnitteluun sekä seurantaan.

Maatalousteknologia puolen maaseutuyrittäjä voi sijoittua työelämässä esimerkiksi huoltokorjaamoyrittäjäksi, maatalouskoneurakoitsijaksi, työntekijäksi maataloustarvikekauppaan tai erilaisille maatiloille tai toimia omassa maatalousyrityksessä maaseutuyrittäjänä. (Opintopolku 2018)

3 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUS

Ammatilliseen koulutukseen liittyvän lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö myös ohjaa ja valvoo toimialaa.

Ammatillisen koulutuksen valtakunnallisista tavoitteista, yhteisistä tutkinnon osista sekä tutkintojen muodostumisesta päättää valtioneuvosto tai eduskunta ja ammatillisista tutkinnoista ja niiden laajuudesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö.

Koulutuksen järjestäjät vastaavat itse järjestämislupansa puitteissa koulutuksen järjestämisestä toiminta-alueensa osaamis- ja koulutustarpeen mukaisesti. Kokonaisuudessaan Suomessa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä oli 2019 vuoden alussa 162.

Ammatillinen koulutus on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ja osana opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmää. Koulutuksen järjestämiseen myönnetään rahoitusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (957/2017) ja asetuksen (682/2017) mukaan. Rahoitus myönnetään valtion talousarvion määrärahan ja kuntien rahoitusosuuden rajoissa. Ammatillisen koulutuksen määrärahasta sekä strategiarahoituksen osuudesta päättää eduskunta.

Rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon keskeisimmät koulutuksen kustannuksiin vaikuttavat tekijät, joita ovat muun muassa tutkintokohtaiset kustannuserot, koulutuksen toteuttamismuodot, eri tutkintotyyppit ja työvoimakoulutus. Lisäksi otetaan huomioon koulutuksen tavoitteet.

Koulutuksen järjestäjiä pyritään ohjaamaan ja kannustamaan suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksella. Rahoituksella pyritään, että opetus olisi osaamistarpeita vastaavaa ja tehostaisi opintoprosesseja.

50 prosenttia rahoitusjärjestelmässä koostuu perusrahoituksesta, joka mahdollistaa, että koulutusta on saatavilla kaikilla aloilla. 35 prosenttia koostuu suoritusrahoituksesta ja 15 prosenttia vaikuttavuusrahoituksesta. Vaikuttavuusrahoitus kannustaa muun muassa huolehtimaan koulutuksen työelämävastaavuudesta ja laadusta. Laskennallinen rahoitus on vähintään 96 prosenttia kokonaisrahoituksesta ja strategiarahoitus on enintään neljä prosenttia kokonaisrahoituksesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.)

Opetusnavetta vaatii työvoimaa 365 päivänä vuodessa, josta aiheutuu oppilaitokselle kuluja. Lisäksi kustannuksia aiheutuu itse oppimisympäristöstä ja koneista. Opetusmaatilán tulisi olla suunnannäyttäjá maatalouden uudistumisessa, mutta koulutukseen kohdistuvat leikkaukset rahoituksissa uhkaavat opetusmaatilójen olemassaoloa. Rahoituksen ja opiskelija määrien vähentyessä on jokaisessa alan oppilaitoksessa pohdittava mihin keskitytään ja mistä voidaan luopua. (Amke 2017)

4 MAITOTALOUDEN MERKITYS SUOMESSA

Suomalainen maatalous mahdollistaa kuluttajille, että heillä on valittavana puhtaita ja turvallisesti tuotettuja kotimaisia elintarvikkeita.

Jopa 68 prosenttia Suomen tavaraviennistä pohjautuu maaseudulta saataviin raaka-aineisiin ja hyödykkeisiin ja noin 30 prosenttia maan yrityksistä sijaitsee maaseudulla. Nestemáisten maitotuotteiden kulutus Suomessa oli vuonna 2018 155 kiloa/henkilö. (Luke 2019)

Suomessa maitoa kulutetaan henkeä kohti 361 kiloa vuodessa ja se on suurin koko maailmassa. Maidontuotanto yhdistyy tiiviisti myös naudanlihan tuotantoon, sillä jopa yli 85 prosenttia kotimaisesta naudanlihasta on tuotettu maidontuotannon sivutuotteena. Maaseudun tärkein yksittäinen elinkeino on maidontuotanto ja se ylläpitää maaseudun elävyyttä ja asutusta.

4.1 Maidontuotanto

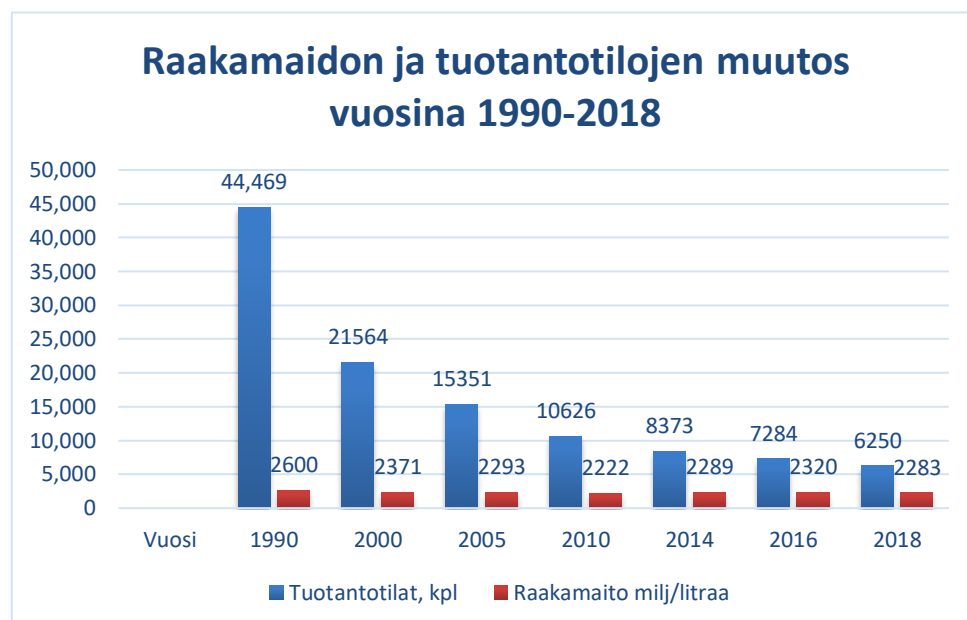
Jo ennen vuotta 6500 eaa on löytynyt merkkejä maidon käyttämisestä ja säilyttämisestä. Merkit ovat löytyneet ruukkujen sisältämistä orgaanisista jäänteistä. Jäänteet ovat myös osoittaneet, että lypsäminen oli erityisen suosittua alueilla missä vuohia ja lampaista yleisimpiä olivat lehmät. (maaseutuplus 2017)

Suurimmillaan maitoa tuotettiin 1960-luvulla. Tuotanto oli silloin jopa 3 700 miljoonaa litraa. Vuosien saatossa kuitenkin lypsykarjatilójen määrä on vähentynyt ja laskua tapahtuu edelleen. Tilakoot ovat kuitenkin kasvaneet ja kasvavat todennäköisesti myös jatkossakin. (Luke n.d.).

Vuoden 2018 lopussa Suomessa oli maidontuotantotiloja 6250. E-luokan osuus tuotetusta maidosta oli 96,8 prosenttia ja keskimäärin vuonna 2018 lypsykarjatiloiilla oli 39 lehmää ja keskituotos oli 8650 kg/lehmä. (Maitohygienialiitto n.d.) Vaikka tuotantotilojen määrä on laskenut, raakamaidon eli käsittelemättömän maidon määrä on kuitenkin pysynyt suhteellisen samana koko ajan vuodesta 1990 eteenpäin, joka käy hyvin ilmi alla olevasta kaaviosta (kaavio 1). Tämä johtuu siitä, että lehmien keskituotokset ovat nousseet. 1980-luvulla lehmä lypsi keskimäärin vuodessa 4 478 litraa, vuonna 2016 8 235 litraa ja vuonna 2018 keskituotos oli noussut siitä 415 litralla eli 5.04 prosenttia nousua vuoteen 2016 verrattaessa. Keskituotokset lehmillä ovat nousseet kehittyneemmän eläinjalostuksen sekä ruokinnan myötä.

Tärkeimmät rodut Suomen maidontuotannossa ovat punakirjava ayrshire sekä mustankirjava holstein, josta on myös jalostettu punakirjavia. Lisäksi maidontuotannossa rotuja ovat muun muassa suomenkarja johon kuuluu Itäsuomenkarja eli ISK, puhekielessä käytetään myös sanaa kyyttö, joka tulee rodun värityksestä, Pohjoissuomenkarja PSK ja Länsisuomenkarja LSK. Näistä LSK on yleisin. Lisäksi Brown Swiss sekä Jersey ovat tunnettuja, mutta vielä jonkin verran harvinaisia lypsyrotuja Suomessa.

Kaavio 1. Raakamaidon määrän ja tuotantotilojen muutos vuosina 1990-2018. (Luke 2019)

5 SASTAMALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Sastamalan koulutuskuntayhtymä (Sasky) ylläpitää yhteensä yhdeksää oppilaitosta ja lisäksi järjestää yleissivistävää koulutusta neljässä opistossa/lukiossa. Oppilaitoksia sijaitsee useassa maakunnassa, muun muassa Ikaalisissa, Vammalassa, Karkussa ja Tyrvällä. Kaiken kaikkiaan Saskystä valmistuu osaajia seuraavilta aloilta: Kauppa, hallinto ja oikeustieteet, luonnontieteet, palvelualat, tekniikka alat, tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT), maa- ja metsätalouseläimet sekä humanistiset ja taidealat. Opinnot kestävät keskimäärin kolme vuotta.

Kaikilla koulutusaloilla koulutuskuntayhtymän oppilaitoksissa voi suorittaa perustutkinnon ohella ylioppilastutkinnon. Yhdistelmäopintojen suorittaminen kestää keskimäärin neljä vuotta.

Maatalousalan perustutkintoja Sasky:ssä voi opiskella Kokemäellä, Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa, Kokemäen yksikössä sekä Osaran maaseutuopetusyksikössä Ammatti-instituutti lisäkissa.

Kokemäellä opetetaan maatalousalan perustutkintoina maatilatalouden osaamisalaa (maaseutuyrittäjä), eläintenhoidon osaamisalaa (eläintenhoitaja), sekä puutarhatalouden osaamisalaa, josta valmistuu puutarhuriksi. Osaralla opiskelija voi opiskella luonto- ja ympäristöalan perustutkintoa, sekä maatalousalan perustutkintoa, maatilatalouden tai maatalousteknologian osaamisalaa.

Koulutuskuntayhtymän tehtävä on perussopimuksen mukaan ylläpitää, kehittää ja järjestää peruskoulutuksen jälkeen annettavaa toisen asteen ammatillista koulutusta sekä yleissivistävää koulutusta. Kaikkiaan opiskelijoita koulutuskuntayhtymässä on noin 7400. Henkilöstömäärä koulutuskuntayhtymässä on noin 560 henkeä, joista opetushenkilöstön osuus on noin 70%. Toimintatuotto vuositasolla on noin 37.5 miljoonaa euroa ja kokonaisuudessaan kiinteistöillä on noin 100.000 m² joka käsittää noin 100 eri kiinteistöä. Toiminta-ajatuksena Sasky:llä on, että koulutus tukee opiskelijan elinikäistä osaamisen kehittymistä ja ammatillista kasvua yhteiskunnan vastuullisena jäsenenä ja, että heidän laaja-alainen ja työelämälähtöinen toiminta edistää elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä yhteisöllistä hyvinvointia. (Sasky n.d.)

5.1 Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto, Kokemäen yksikkö

Jo yli sadan vuoden ajan Kokemäen koulutila on toiminut monipuolisena maatalous- sekä puutarha-alan oppilaitoksena.

Koulutila siirtyi Huittisten kaupungin omistukseen 1.1.1997 ja elokuussa 1998 nimi muuttui Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistoksi, Kokemäen yksiköksi. 1.1.2009 koulu liittyi osaksi Sastamalan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymää.

Tuotantosuuntana oppilaitoksella on maito, liha, vilja, erikoiskasvit, kasvinviljely, avomaa vihannekset sekä juurekset, kasvihuone kukat ja vihannekset, marjat, hedelmät, (pieneläimet), metsä ja taimitarhatuotanto. Peltoa oppilaitoksella on noin 100 hehtaaria.

Kokemäellä opiskelija voi opiskella maatalousalan perustutkinnon josta valittavana on eläintenhoidon osaamisala tai maatilatalouden osaamisala. Lisäksi koululla on puutarhatuotannon osaamisala sekä kukka- ja puutarhakaupan osaamisala, joista valmistuu puutarhuriksi. Vuodesta 2012 eteenpäin on opetettu myös talotekniikan perustutkintoa, putkiasennuksen osaamisalaa. Aikuisille järjestetään myös sukupolven vaihdoskoulutusta (SPV-osatutkinto). (Virtuaalilylä n.d.)

Navetta opetusmaatilalla on vuonna 1988 rakennettu parsinavetta. Parsipaikkoja navetassa on 24. Lisäksi navetassa on poikimakarsina poikiville sekä kolme isompaa vasikkakarsinaa vasikkatilan lisäksi. Vaikka käytössä oleva navetta on vanha, on se suunniteltu hyvin toimivaksi. Navettaan on vuosien saatossa uusittu parret, parsimattoja, sekä lypsy-yksiköt, mutta suurempia remontteja tai peruskorjauksia ei ole tehty. Samassa rakennuksessa on myös vanhan sikalan tiloihin tehty lampola sekä uudet vuonna 2018 valmistuneet pieneläin tilat, jotka luovat tautipainetta navettaan. Navetan muunneltavuus nykyaikaiseksi oppimisympäristöksi olisi haastavaa eikä välttämättä järkevää.

Kasvintuotannossa opetusmaatilalla tavoitellaan hyvää ja laadukasta satoa ja sato käytetään koulutilan omille kotieläimille ja loput myydään.

Navetan karja edustaa monipuolisesti kaikkia valtarotujen edustajia eli Ayrshire, Holstein sekä Suomenkarjaa. Lehmä vasikat jäävät tilalle kasvamaan ja sonni vasikat myydään välitykseen. Kyseessä on opetusnavetta, joten ensisijainen tavoite on, että lehmät olisivat sellaisia joita opiskelijat voivat hoitaa.

5.2 Osaran maaseutuopetusyksikkö

Osaran maaseutuopetusyksikkö sijaitsee Hämeenkyrössä Pirkanmaalla. Koulutila on monipuolinen luonnonmukaiseen tuotantoon erikoistunut maatila. Peltoa oppilaitoksella on 125 hehtaaria ja metsää 190 hehtaaria. Kokonaispinta-ala on noin 326 hehtaaria. Opetusmaatilalla harjoitetaan maidontuotannon lisäksi pienimuotoista lammastaloutta sekä tallitoimintaa ja metsätaloutta.

Opetusnavettana on kylmäpihatto lypsyasemalla. Lypsylehmiä koululla on noin 30 ja lisäksi nuorkarjaa. Maatalousalan perustutkinnon suorittaja voi Osaralla erikoistua hevostalouteen, maatalouden teknologiaan tai tuotantoeläimiin ja valmistuu maaseutuyrittäjäksi. Oppilaitos on aloittanut toimintansa jo 1886 yksityisenä maanviljelyskouluna. Maaseutuopetusyksikölle on myönnetty myös kestävän kehityksen sertifikaatti 7.6.2011 ja se on uudistettu kahdesti. (Sasky n.d.)

6 TUTKIMUS NAVETAN ULKOISTAMISESTA KOULUTILOILLA

6.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten oppilaitoksissa on toimittu, joissa koulutilan navetta on ulkoistettu yrittäjille tai opetuksessa hyödynnetään muulla tavoin ulkopuolista navettaa. Tutkimuksen avulla yritettiin selvittää myös, onko ulkoistaminen ollut järkevää ja sen tuomia ongelmia sekä hyötyjä. Lisäksi selvitettiin ostaako koulu vain oppimisympäristöä vai myös käytännön töiden ohjausta/opetusta, tulevaisuuden näkymiä, miten navettavuorot on järjestetty sekä mitä korvauksia oppilaitos maksaa ulkopuolisen navetan käytöstä. Lisäksi selvitettiin olisiko mahdollista hyödyntää lähimaitotiloja opetuksessa. Aineiston analysoinnissa keskitytään erityisesti siihen, ovatko vaihtoehtoiset ratkaisut omalle navetalle olleet toimivia sekä voisiko jotain tapaa hyödyntää myös Sastamalan koulutuskuntayhtymän opetusmaatilalla.

Sastamalan koulutuskuntayhtymän molemmissa maatalousalan oppilaitoksissa olevat tämän hetkiset navetat ovat vanhoja ja huonosti muunneltavia. Opetusmaatilalla tulisi olla nykyaikainen navetta, jotta voitaisiin tarjota ajanmukaista opetusta, mutta molempiin oppilaitoksiin uuden navetan rakentaminen olisi todella suuri investointi eikä se välttämättä olisi järkevää. Tutkimuksen avulla saadut vastaukset ovat hyödyllistä tietoa muun muassa maatalousalan oppilaitoksille ja koulutuksen kehittäjille.

6.2 Tutkimuksen toteutus

Selvitys työ toteutti kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen määritelmää. Kvalitatiivisella tutkimus menetelmällä tavoitteena on asioiden ymmärtäminen toisin kuin kvantitatiivisella tutkimus menetelmällä, joka tarkoittaa määrällistä tutkimusta. (Heikkilä Tarja 2014)
Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavia yksiköitä ei valita suurta määrää ja tutkimus tehdään perusteellisemmin verrattuna kvantitatiiviseen menetelmään, jolloin aineiston laatu on tärkeää. (Wikipedia n.d.)

Selvityksessä mukana oli yhteensä neljä maatalousalan oppilaitosta, joista kaksi koulutilaa olivat myyneet navetan sekä viljelyksiä ulkopuolisille yrittäjille. Kolmas selvityksessä ollut koulutila on vuokrannut navetan ja osan viljelyksiä yrittäjille ja yhdeltä koulutilalta käydään navettavuoroja suorittamassa toisen oppilaitoksen koulutilalla.

Tutkimukseen kerättiin tarvittavaa aineistoa kyselytutkimuksen avulla. Kysely koulutiloille lähetettiin sähköpostilla keväällä 2019. Kysymykset olivat avoimia, koska jokaisella koulutilalla on toimittu eri tavoilla, joten vastaukset ovat uniikkeja eikä niistä välttämättä löydy samankaltaisuuksia.

Vastaukset vaihtelevat sen mukaan, miten on toimittu, millaisia kokemuksia, käsityksiä sekä ajatuksia heillä on aiheesta. Kvalitatiivinen tutkimus menetelmä sopii hyvin tämän kaltaiseen tutkimukseen. Oppilaitokset joille kyselytutkimus lähetettiin, valittiin toimintatavan mukaan eli onko navetta vuokrattu vai myyty ja niin edelleen, koska kyselyllä haluttiin saada näkökulmia erilaisista vaihtoehdoista.

Kyselyyn valitut kysymykset suunniteltiin myös tarkasti etukäteen ja yhteensä kysymyksiä oli kymmenen kappaletta. Keskimääräisen vastausajan tulisi olla 15-20 minuuttia. Ylipitkä kysely useasti karkottaa vastaamishalun ja näin ollen tutkimusaineisto voi jäädä niukaksi. Huono vastausprosentti voi helposti pilata loistavasti suunnitellun aineiston. Tutkimuksissa tulisi pyrkiä tutkimusongelman kannalta kattavaan, mutta yksinkertaiseen ja helppotajuiseen kysymyksenasetteluun. Kysymykset tulee pitää myös neutraaleina, jotta vastaus todella vastaa heidän mielipidettään. Johdatteleva kysymys voi saada vastaajan vastaamaan eri tavalla, joka ei todella vastaa hänen mielipidettään.

Kysely lähimaitoiloille mahdollisesta halukkuudesta yhteistyöhön koulun kanssa lähetettiin neljälle lypsykarjatilalle, joista kaksi sijaitti Hämeenkyrössä ja kaksi Satakunnassa. Kysely lähetettiin myös keväällä 2019 sähköpostilla.

Koulutiloista kaksi vastasi sähköpostilla kysymyksiin, yhdellä koulutilalla kävin vierailemassa ja viimeinen oli puhelin haastattelu. Selvityksessä osalta kouluista tuli laajemmat vastaukset kuin toisilta ja maitoiloista yksi jätti vastaamatta kyselyyn.

Yksi vaihtoehto kyselytutkimukselle olisi ollut henkilöhaastatteluiden tekeminen kaikille mukana olleille oppilaitoksille. Haastattelu on suullinen keskustelu, jossa selvitetään ja kartoitetaan asioita. Opinnäytetyötä tehdessä tutkimus toteutti myös tämän tutkimusmenetelmän kaavaa ja jälkikäteen voidaan todeta, että parhaimmat vastaukset olisi saanut haastattelemalla jokaista koulutilaa. Haastattelussa kuitenkin molempien osapuolien ajat tulisi sopia yhteen ja näin ollen se ei aina onnistu.

Kyselytutkimuksen hyviä puolia ovat muun muassa, että vastaaja voi miettiä vastauksiaan rauhassa sekä vastata kun ajallisesti itselle sopii. Huonoja puolia on, että tutkija ei tiedä miten vastaaja suhtautuu kyselyyn eli ottaako hän aiheen tosissaan ja vastaa huolellisesti vai yrittää päästä tilanteesta nopeasti pois. Opinnäytetyöni kyselyssä tämä ilmeni hyvin vastauksien eroissa oppilaitosten välillä. Vastaaja voi myös ymmärtää kysymyksen eri tavalla kuin tutkija on sen tarkoittanut. Kysymykset on siis suunniteltava tarkasti. Vastausaika kyselyssä olleille oppilaitoksille ei määritelty.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Koulutilat

Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin, onko navetta vuokrattu tai myyty ulkopuoliselle vai jotain muuta. Kyselystä selvisi, että kaksi neljästä koulutilasta olivat päätyneet myymään navetan sekä viljelyksiä ulkopuoliselle, yksi oppilaitos oli vuokrannut navetan yrittäjille ja viimeinen kyselyssä mukana ollut oppilaitos hyödynsi toisen oppilaitoksen navettaa opetuksessaan.

Toisessa kysymyksessä selvitettiin miten navettaviikot tai vuorot ovat järjestetty, kun käytössä ei ole enää omaa navettaa sekä kuinka monta navettaviikkoa tai vuoroa opiskelijalle kuuluu tutkintoon. Kysymykseen vastasi kaikki neljä koulutilaa joista yksi ei vastannut tarkkoja viikko/vuoro määriä.

Selvityksessä käy ilmi, että opettaja/koulun työntekijä sopii vuoroista pääpiirteittäin joka koulutilalla aina yrittäjän kanssa etukäteen ja tässä korostuu hyvä yhteistyö yrittäjän ja oppilaitoksen välillä. Hyvässä yhteistyössä molemmat osapuolet ovat sitoutuneet samoihin päämääriin sekä näkee yhteisiä tavoitteita ja etenee niitä kohti. Tässä tapauksessa tavoitteena on laadukas käytännön töiden opetus. Toisen oppilaitoksen navettaa hyödyntävä koulutila sopii toisen oppilaitoksen kanssa aikatauluista.

Navettaviikot ja vuorot vaihtelevat suuresti oppilaitoksittain, joka käy seuraavasta taulukosta hyvin ilmi (taulukko 1). Vuoro määrien vaihtelu johtuu osittain myös siitä, että oppilaitoksissa opetetaan eri osaamisaloja maatalousalan perustutkinnosta, esimerkiksi maaseutuyrittäjille ei kuulu niin montaa navettavuoroa kuin eläintenhoitajille ja lisäksi vielä oppilaitos kohtaiset erot vuorojen määrissä.

Taulukko 1. Navettaviikkojen/vuorojen määrät oppilaitoksissa

Koulutila 1	Koulutila 2	Koulutila 3
12 kertaa kaikille, eläintenhoitajille 16 kertaa ja valinnaisille 10 kertaa	Ensimmäisen vuoden opiskelijoille 2 viikkoa ja myöhemmin viikkoja vain kotieläintuotannon valinneille	2-3 päivää

Navettaviikkoja/vuoroja suoritetaan esimerkiksi seuraavissa tutkinnon osissa: Eläintenhoito ja hyvinvoinnista huolehtiminen, tuotantoeläinten hoito ja hyvinvointi sekä työskentely maatalousalalla. Navettavuoroissa opiskelija oppii lypsykarjatilalla tehtäviä käytännön töitä ja näin he pääsevät soveltamaan myös teoriassa oppimaansa tietoa käytännössä.

Opiskelijat työskentelevät navetalla aina ohjatusti, joko opettajan, karjanhoitajan tai yrittäjän opastuksella. Työskentely navetassa sisältää eläinten päivittäistä hoitoa johon kuuluu: tuotantoympäristön huoltoa,

ruokintaa, lypsyä, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä eläimien tarkkailua johon lukeutuu muun muassa myös kiimojen tarkkailu.

Lehmällä kiima-aikaa on koko vuosi, joten kiimoja on seurattava joka päivä. Normaalisti kiimakierto naudalla kestää noin 21 päivää, mutta vaihtelu 16-24 päivän välillä on normaalia. Kun lehmä on varsinaisessa kiimassa, lehmä antaa muiden nautojen hypätä selkäänsä ja lima valuu kirkkaana, ohuena, pitkänä norona sekä on helposti venyvää. Varsinaisen kiiman aikaan on oikea aika siementää. (Oamk n.d.)

Kiimojen seuranta on myös edellytys toimivalle maidontuotannolle. Taloudellisin poikimaväli on 12 kuukautta. Jokainen huomaamatta jäänyt kiima on menetetty siemennysmahdollisuus ja aiheuttaa taloudellista tappiota tilanomistajalle. (Martta Väärälä 2015)

Navettavuoroissa tekeminen on tärkeä keino opetuksen konkretisoinnissa. Kun opiskelija kokeilee ja harjoittelee sekä osallistuu työhön konkreettisesti ja tutustuu eläimiin niin eletään juuri sitä todellisuutta mihin oppimisen tavoite kohdistuu. Kun oppimistavoitteena on taitojen hankkiminen ja kehittäminen tai asenteisiin vaikuttaminen, on toiminnallinen opetusmenetelmä ylivertainen. Oppiminen opetusnavetassa perustuu kokemiseen, tekemiseen, vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. (Oamk n.d.)

Jokainen eläin on yksilö, joten pelkällä teoriapohjalla tai virtuaalinavetan opetuksella olisi vaikea lähteä työelämään. Kokemäen koulutilan karjanhoitaja piti kyselyn keväällä sen hetkisille navettaviikkolaisille eli alan opiskelijoille: ”Tulisivatko he tämän alan oppilaitokseen, jos eläimet olisi korvattu simulaattoreilla”. Kysymyksen vastasi viisi opiskelijaa, joista neljä vastasi, että ei tulisi. Vastaaaja oli kaikilta vuosikursseilta.

Seuraavassa kysymyksessä käsiteltiin mitä korvauksia yrittäjille/toiselle oppilaitokselle maksetaan. Yhdellä koulutilalla yrittäjien kanssa on sovittu, tietty määrä tunteja paljon navettaa käytetään vuodessa opetuksessa ja niistä maksetaan könttä summa. Yli menevistä tunteista maksetaan erikseen sovittu hinta. Kahdessa oppilaitoksessa yrittäjille ei makseta enää mitään korvauksia vaan on tehty sopimus, jonka pohjalta navetan käyttö oppimisympäristönä on maksutonta määräaikaan saakka.

Toisen oppilaitoksen navettaa hyödyntävä koulu maksaa tietyn summan/päivä opiskelijaryhmän koulutuksesta ja tähän lisäksi maksaa majoitus ja ruoka erikseen.

Neljäs kysymys selvittää kuinka pitkä sopimus koulutiloilla on. (Taulukko 2)

Taulukko 2. Sopimusten pituudet

Koulutila 1	Koulutila 2	Koulutila 3	Koulutila 4
15 vuotta	10 vuotta, 5+5 optio (20 vuotta yhteensä)	20 vuotta	Ollut jo jonkun vuoden → samalla mennään tulevaisuudessakin

Sopimukset ovat siis pitkiä kaikilla koulutiloilla.

Koulutila 2. on 5+5 optio, joka mahdollistaa sopimuksen muuttamista. Silloin voidaan katsoa, miten sopimus on toteutunut ja miettiä mahdollisia muutoksia tai lisäyksiä sopimukseen. Sopimuksissa on määritelty muun muassa vastuut ja velvollisuudet, työnsuojelu, opiskelija turvallisuus eli kuka on vastuussa missäkin tilanteessa, ryhmäkokoja ja vierailijoiden tuleminen. Lisäksi on määritelty hinnat ja luottamuksellisuus. Yhdelle mukana olleista oppilaitoksista haki 7-10 yrittäjää ja heidät kaikki haastateltiin. On tärkeää millaiset yrittäjät opetusnavetta pyörittää. Ulkoistamisen prosessi on todella iso ja sopimuksia tehdessä tulee ottaa huomioon myös pienetkin arjen asiat ja yhteiset keskustelut koulun sekä yrittäjien välillä ovat tärkeitä ennen sopimusta. Sopimukseen on kirjattu myös, että yrittäjät pitävät navetan oppiympäristön nykyaikaisena ja kunnossa. Ennen päätöksiä, kaksi selvityksessä mukana ollutta oppilaitosta vieraili Kiteellä, jossa navetta oli myyty aikaisemmin yrittäjille. Yhdellä koulutiloista on määritelty myös ohjaus sekä työtiimit. Ohjaustiimissä on esimerkiksi kuntayhtymän rehtori mukana. Siellä katsotaan, miten sopimus toteutuu, ovatko molemmat osapuolet tyytyväisiä, onko jotain tekemistä ja niin edelleen. Työtiimi on niin sanotusti arjen tiimi ja molemmissa tiimeissä pidetään palaverieja. Vuokratulla opetusnavetalla yrittäjät pitävät myös kirjaa mitkä tavarat he käyttävät loppuun ja niistä on maksettu koululle. Sopimukseen on pitänyt myös määrittää taloudellinen vastuu tai etu eli kenelle materiaalit jäävät, kun sopimus joskus päättyy. Kuka ottaa rahat tai myy ja niin edelleen.

Seuraavaksi selvitettiin mitä ongelmia ulkoistamisesta on ilmennyt sekä hyötyjä. Hyödyissä kaikilla koulutiloilla nousi taloudellinen puoli esille. Toisena hyötynä nähtiin opetuksen pysyminen nykyaikaisena. Lisänä hyödyksi nousi yrittäjämäinen näkökulma. Yrittäjä tekee niin sanotusti itselleen, joten paikat pysyvät kunnossa ja yksi oppilaitos kertoo, että esimerkiksi lehmien keskituotos on noussut yrittäjien myötä. 12 kuukauden keskiarvo on tällä hetkellä 8 838 kiloa kun vuonna 2016 tilan keskituotos oli 7 350 kiloa, joten tuotoksen nousu on ollut huomattavaa yrittäjien myötä. Yrittäjämäinen näkökulma tulee esiin myös, kun esimerkiksi jokin hajoaa. Siinä missä normaali työntekijä miettii kenelle korjaus kuuluisi, on yrittäjä ryhtynyt jo toimeen. Työntekijäksi on hyvin vaikea löytää täysin samalla motivaatiolla olevaa kuin yrittäjä joka tekee itselleen. Yrittäjän on pidettävä paikat kunnossa ja tavoitella taloudellisesti kannattavaa tuotantoa. Työntekijä on kuitenkin aina vain työntekijä, joka saa palkan joka tapauksessa. Toki myös hyviä työntekijöitä on, mutta harva vastaa täysin yrittäjää itseään. Hyötynä on myös se, että ei tarvitse kiireellä tehdä asioita vaan koulu pystyy opetuksessa rauhoittumaan myös muihin asioihin kuin perustoihin. Yrittäjien myötä hyödyksi nousi myös se, että koulu ei ole vastuussa, jos esimerkiksi lantakone menee rikki vaan yrittäjät korjaavat sen, eli koulun omia resursseja ei tarvitse käyttää siihen. Mutta kuitenkin, jos navetalla on koulun työntekijä sekä opiskelijoita he auttavat tarvittaessa. Yksi mukana olleista oppilaitoksista kertoo, että koulu on

saanut olla myös navetan suunnittelussa mukana, kun vanhaa navettaa on korjattu. Remontissa painotettiin erityisesti hygieniää eli miten lypsykarjatilalla pitää olla. Kyseisellä koulutilalla hygieniaohteistus onkin todella selkeä tällä hetkellä.

Suuria ongelmia ei millään koulutilalla ole ollut ja vain jotain pieniä käytännön ongelmia on ilmennyt. Toisen oppilaitoksen navettaa hyödyntävällä koululla hyötynä nähtiin myös, että opiskelijat saavat ajanmukaista opetusta navettatyöstä ja he voivat luoda oman alan verkostoa samalla. Ongelmana on ollut lähinnä ajan löytyminen. Navettaryhmät pyörivät koko ajan myös toisella koulutilalla. Taloudellinen hyöty tästä on siis tärkeää navettaa "lainaavalle" oppilaitokselle, muuten he eivät ottaisi lisäksi toisen oppilaitoksen opiskelijoita.

Seuraavaksi käsiteltiin kysymyksissä 6 ja 7, onko ratkaisu ollut toimiva ja miltä tulevaisuus näyttää. Jokainen koulutila oli sitä mieltä, että ratkaisu on ollut toimiva ja että tulevaisuus näyttää hyvältä, joskin opintoalan vetovoiman heikkous huolestuttaa yhtä koulutiloista.

Kysymys 8 selvitti ratkaisun heikkouksia ja vahvuuksia. Vahvuudeksi nousi, että maatilalla toteutetut näytöt ovat yrityselämän näyttöjä, mikä on myönteinen asia, koska nykyään näytöissä tulee olla työelämä yhteistyö ja tässä kohtaa yrittäjä on hyvä, koska pystytään hyödyntämään kampuksella olevaa navettaa. Yhtenä heikkoutena nähtiin, että koska navetta ei ole enää koulun, asioista on sovittava ennakkoon. Tosin yhteistyö ei ole kuitenkaan jäykkää missään koulutiloista. Navetan vuokranneella koulutilalla "heikkoutta" aiheutti alkuun opetus järjestelyiden tekeminen eli ketä henkilökunnasta on navetalla koululta. Alkuun saattoi olla aamu ja ilta navetassa eri opettajat, mutta tällä hetkellä on sama opettaja tai karjanhoitaja yhden viikon kerrallaan.

Seuraava kysymys koski vastuullisuutta, eli onko opiskelijalla vakuutus koulun puolesta sekä ketä korvaa, jos opiskelija rikkoo jotain tai käy vahinko eli esimerkiksi lypsää antibiootti maidot tankkiin. Jokaisella koulutilalla opiskelijoilla on vakuutus koulun puolesta. Toisen oppilaitoksen navettaa hyödyntävällä oppilaitoksella opiskelijoilla on oman koulun vakuutukset voimassa. Ensisijaisesti kuitenkin ohjaavalla oppilaitoksella on niin sanotusti "isännän vastuu" eli tutkitaan myös, onko opiskelija saanut riittävästi ohjausta kyseisessä asiassa ja niin edelleen. Jos vahinko käy, toimitaan vakuutusyhtiöiden pykälien mukaan.

Viimeisenä selvitettiin vielä ostaako koulu oppimisympäristöä ja työnohjausta/opetusta yrittäjiltä/toiselta koulutilalta.

Oppimisympäristöstä ja työnohjauksesta maksaa kaksi neljästä koulutilasta. Ensimmäisellä koulutilalla ohjaus tulee pääasiassa koululta, mutta jos yrittäjältä, silloin maksullista oppilaitokselle. Koulutila ei maksa enää erikseen oppimisympäristöstä. Toisella koulutilalla sopimukseen on kirjattu, että oppimisympäristö on määräaikaan saakka ilmaista sekä

ohjaus tulee myös yrittäjiltä. Kolmas mukana ollut oppilaitos maksaa kättä summan yrittäjille ennakoon sovitusta tunti määrästä ja yli menevistä tunneista maksetaan erikseen sovittu summa. Ohjaus tulee sekä oppilaitokselta että yrittäjiltä. Viimeinen oppilaitos ostaa sekä oppimisympäristöä, että työnohjausta.

7.2 Lähimaitotilojen hyödyntäminen opetuksessa

Kysely lähetettiin neljälle lähimaitotilalle, joista kaksi oli Hämeenkyröstä Osaran maatalousoppilaitoksen läheltä ja kaksi Satakunnasta Kokemäen koulutilan lähipiiristä. Kysymyksenä oli, olisiko heillä kiinnostusta yhteistyöstä koulun kanssa ja mitä voisi kuvitella haluavansa korvaukseksi navetan ”lainaamisesta” opetus käyttöön.

Kyselyyn yksi tila jätti vastaamatta ja lopuista vain yhdellä saattaisi mahdollisesti olla kiinnostusta, mutta ei myöskään pitänyt sitä järkevänä ratkaisuna. Kaksi muuta kertoi, että tulevaisuudessa voisi olla kiinnostusta, mutta ei tällä hetkellä ainakaan. Korvauksena tulisi olla vähintään karjanhoitaja viitenä päivänä viikossa, yhden tilan mukaan.

Lisäksi lypsykarjatilalliset ovat kiireisiä eikä heillä ole välttämättä aikaa olla läsnä opetustilanteissa. Vaikka opiskelijoista on hyötyä, on niissä myös omat riskinsä ottaa tilalle ja he tuovat osaltaan myös lisätyötä. Myös kuljetukset tulisivat kustantamaan koululle ja toisi lisätyötä. Yrittäjien luonne on myös tärkeä, koska heidän tulisi ymmärtää, että opiskelijat ovat opiskelijoita eivätkä ammattilaisia. Oppilaitokselle kuluja tulisi myös tilalle maksettavista korvauksista.

Havainto-opetus on myös tärkeää opiskelijoille oppimisen kannalta ja sitä on helpompi järjestää, jos oppilaitoksen kampuksella on navetta. Silloin opiskelijat pääsevät varmemmin näkemään navetalla tapahtuvia erilaisia tapahtumia, esimerkiksi seminologin tai eläinlääkärin käynnin sekä poikimisen ja paljon muuta. Koulutilan myyminen tai vuokraaminen luo myös mahdollisuuden valita opetusnavetta pyörittävät yrittäjät, jos hakijoita on useita. Lähimaitotilojen yrittäjiin oppilaitokset eivät voi vaikuttaa.

8 JOHTOPÄÄTÖS

Opinnäytetyö on hyödyllinen varsinkin maatalousalan oppilaitoksille jotka miettivät mitä tehdä opetusmaatilan navetalle, kun maatalousalan perustutkintoa kehitetään jatkuvasti ja maatalous kehitty.

Navetta on oppiympäristönä kallis ylläpitää ja opetuksen tulisi olla nykyaikaista, mutta investoinnit ovat kalliit. Oppimisen kannalta olisi tärkeää, että opiskelija pääsee soveltamaan teoriassa oppimiaan taitoja

käytännössä ennen siirtymistä alan yrityksiin. Toimiva opetusnavetta on kestävä maatalousopetuksen tärkeä oppimisympäristö.

Kyselyllä sekä opinnäytetyön selvitys työllä haluttiin selvittää miten koulutilan navetan oppimisympäristön ulkoistaneet koulutilat ovat toimineet ja ovatko he olleet ratkaisuun tyytyväisiä.

Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että ulkoistaminen on ollut järkevää. Ulkoistaminen on tuonut oppilaitoksille kustannussäästöjä sekä mahdollistanut keskittymisen opetuksessa myös muihin osa-alueisiin ja kouluille on jäänyt resursseja kehittää kampuksen muita toimintoja ja opetukseen saadaan myös yrittäjien myötä yrittäjyyden näkökulmaa. Kyselyssä nousi ilmi monessa kohtaa, että molempien osapuolien tulee olla yhteistyö kykyisiä, jotta systeemi on toimiva ja sopimuksia tehtäessä on hyvä miettiä myös pienetkin asiat. Yrittäjien tulee myös ymmärtää, että kyseessä on opetusnavetta. Lähimaitotilojen hyödyntäminen taas ei ole järkevää.

Kyseessä on pitkä prosessi, joka toteutuessaan luo oppilaitokselle säästöjä ja vapauttaa koulun resursseja muihinkin toimintoihin sekä havainnollistavaan opetukseen. Yrittäjälle tämä systeemi on myös hyvä, sillä opiskelijoista yrittäjä saa arkitöihin apua sekä mahdollisesti vapauttaa yrittäjän välillä vapaallekin. Yrittäjällä on tietysti riskit, mutta myös tulot.

Opinnäytetyötä tehdessä voin todeta, että parhaimmat vastaukset olisi saanut vieraillemalla jokaisella koulutilalla. Vierailu yhdellä mukana olleista koulutiloista oli mielenkiintoinen, joka avasi kokonaisuudessaan ulkoistamisen hyödyt sekä mitä tulee ottaa huomioon ulkoistamista miettiessä sekä sopimuksia tehtäessä. Sopimuksia tehtäessä on esimerkiksi hyvä olla lakimiehet molemmin puolin, jotta molemmat osapuolet olisivat sopimukseen tyytyväisiä. Arkisista asioista on myös hyvä puhua jo etukäteen, esimerkiksi työtavoista, että koulu ja yrittäjä/t sitoutuvat toimimaan samalla tavalla, mikä on tärkeää opetuksen kannalta.

Sastamalan koulutuskuntayhtymän maatalousalan oppilaitoksien navetat ovat molemmat vanhoja ja huonosti muunneltavia, josta johtuen nykyisellään ulkoistaminen ei olisi järkevää. Järkevimpänä ratkaisuna näkisin, että Osaran maatalousalan opiskelijat kävisivät suorittamassa navettaviikon/päivät Kokemäen koulutilalla. Välimatka ei ole pitkä ja Kokemäellä opiskelijoille on asuntola mahdollisuus. Maaseutuyrittäjän tutkintoon kuuluu pakollisena osana tutkintoa vähemmän navettaviikkoja verrattaessa eläintenhoitajan osaamisalaan, joten tässä voisi käyttää opinnäytetyö selvityksessä mukana ollutta mallia toisen oppilaitoksen navetan hyödyntämisestä opetuksessa, joskin tässä tilanteessa oppilaitokset kuuluvat molemmat Sastamalan koulutuskuntayhtymälle.

Kokemäellä opiskelija voi opiskella eläintenhoitajaksi, joten koulutilalla tulisi olla myös tuotantoeläimiä pieneläimien lisäksi. Uusi nykyaikainen navetta olisi paras vaihtoehto. Navetta tulisi olla kampuksen alueella, koska se mahdollistaa opettajille paremmat mahdollisuudet havainto-opetukseen sekä opiskelijat pääsisivät näkemään ja oppimaan erilaisia tilanteita navetassa esimerkiksi eläinlääkäri käynnit ym. sekä tekemään esimerkiksi kuntoluokituksia. Lisäksi havainto-opetus on tärkeää, sillä jokainen eläin on yksilö niin kuin opinnäyte työssä on aiemmin mainittu ja sitä pitäisi oppia ”lukemaan” eikä sitä voi muutamassa päivässä vielä oppia. Olisi myös järkevää, että koulutilan karjanhoitajat kävisivät omatoimi tilasiemennys koulutuksen ja näin siemennykset saisi kohdistettua paremmin oikeaan aikaan ja opiskelijat pääsisivät myös näkemään lehmän siemennyksen. Uudet pieneläintilat, sekä lampaat samassa rakennuksessa luo tautipainetta navettaan ja näin ollen myös uusi navetta olisi paras vaihtoehto. Uusi navetta mahdollistaisi tulevaisuudessa myös ulkoistamisen, jos sille on tarvetta. Tässä näkisin myös järkevimpänä vaihtoehtona vuokrauksen aluksi, sillä vuokraus ei ole lopullista toisin kuin myyminen. Uusien nykyaikaisten pieneläintilojen lisäksi uusi navetta tekisi koulutilasta monipuolisen nykyaikaisen eläintenhoidon oppimisympäristön. Uusi navetta varmistaisi myös monipuolisen eläintenhoidon opetuksen jatkumisen Kokemäellä.

LÄHTEET

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry (2017) Uhkaako rahoitusuudistus opetusmaatiloja? Haettu 23.9.2019 osoitteesta <https://www.amke.fi/ajankohtaista/uutiset/uutinen/uhkaako-rahoitusuudistus-opetusmaatiloja.html>

Ammattiopisto Luovi (n.d.) Työelämäyhteistyö ja työelämässä oppiminen. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://luovi.fi/tyolle-tekija/tyossaoppiminen/>

Arkistojen portti (n.d.) Maatalousoppilaitokset. Haettu 5.2.2019 osoitteesta <http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Maatalousoppilaitokset>

Helsingin yliopisto (n.d.) Oppilaitokset. Haettu 5.2.2019 osoitteesta <http://www.helsinki.fi/kansatiede/histmaatalous/valistustoiminta/oppilaitokset.htm>

Karisto Eero (2018) Huoli ammatillisesta koulutuksesta kiihtyy. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://kuntalehti.fi/uutiset/opetus-ja-kulttuuri/huoli-ammattillisesta-koulutuksesta-kiihtyy/>

Lahn Pia (2008) Lypsyohjesääntö, lypsymerkin suorittamista ja lypsykilpailuiden järjestämistä varten. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://www.mela.fi/sites/default/files/tiedostot/maatalouslomitus/lypsyohjesaanto2008.pdf>

Luke (2019) Maito- ja maitotuotetilasto. Haettu 22.10.2019 osoitteesta <https://stat.luke.fi/maito-ja-maitotuotetilasto>

Luke (2019) Mitä Suomessa syötiin vuonna 2018. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://www.luke.fi/uutiset/mita-suomessa-syotiin-vuonna-2018/>

Luke (n.d.). Maidontuotanto. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/maatalous-ja-maaseutu/maidontuotanto/>

Maaseutuplus (2017). Suomalainen maidontuotanto. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <http://maaseutuplus.fi/suomalainen-maidontuotanto/>

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK (n.d.) Eläinten hyvinvointi. Haettu 11.3.2019 osoitteesta

https://www.mtk.fi/vastuullisuus/vastuullinen_maataloustuotanto/elainten_hyvinvointi/fi_FI/elainten_hyvinvointi/

Maitohygienialiitto (n.d.) Tuottajamaidon laatu Suomessa. Haettu 23.9.2019 osoitteesta
<http://www.maitohygienialiitto.fi/tilastot>

Maito ja me (n.d.) LEAN näkökulmaa lypsyyn. Haettu 17.9.2019 osoitteesta
<http://www.maitojame.fi/artikkelit/lean-nakokulmaa-lypsyyn/8263350>

Maito ja me (n.d.) Lehmän energiapulan vaikutukset ja korjaaminen. Haettu 17.9.2019 osoitteesta
<http://www.maitojame.fi/artikkelit/lehman-energiapulan-vaikutukset-ja-korjaaminen/39203678>

Manninen, Nyman ym. (2006) Lypsyllä parressa ja pihatossa. Haettu 17.9.2019 osoitteesta
<https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/441631/Lypsylla%2520parressa%2520ja%2520pihatossa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Martta Väärälä (2015) Lehmien käyttäytymiseen perustuvien kiimanseurantamenetelmien vertailu. Haettu 13.9.2019 osoitteesta
http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20150442/urn_nbn_fi_uef-20150442.pdf

Mäkilä, L. (2019) Opinnäytetyö. Sähköposti viesti tekijälle 13.3.2019.

Riitta Mäkinen (n.d.) Uusia näkökulmia Suomen maataloushistoriaan. Haettu 17.9.2019 osoitteesta
https://www.finlit.fi/sites/default/files/mediafiles/tutkimus/16_abstrakti_t.pdf

Oamk (n.d.) Kiimantarkkailupeli (oikein vastaus). Haettu 13.9.2019 osoitteesta
<http://www.oamk.fi/~mjarvi/kiimantarkkailu/4.2.html>

Oamk (n.d.) Tekemällä oppiminen. Haettu 25.9.2019 osoitteesta
http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Opetusmenetelmat/html/tekemalla_oppiminen.html

Opetus- ja kulttuuriministeriö (n.d.) Ammatillisen koulutuksen hallinto ja rahoitus. Haettu 23.9.2019 osoitteesta
<https://minedu.fi/ammattillisen-koulutuksen-hallinto-ja-rahoitus>

Opintopolku (n.d.) Eläintenhoitajan ammattitutkinnon muodostuminen. Haettu 13.9.2019 osoitteesta

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/207452/naytto/sisalto/336422>

Opintopolku (n.d.) Eläintenhoitajan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet. Haettu 13.9.2019 osoitteesta <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/207452/naytto/sisalto/208858>

Opintopolku (2018) Maatalousalan perustutkinto. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/4304030>

Opintopolku (2018) Maatalousalan perustutkinto, perusteen tiedot. Haettu 16.9.2019 osoitteesta <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328284/reformi/tiedot>

Opintopolku (2018) Maatalousalan perustutkinto, tutkinnon muodostuminen. Haettu 16.9.2019 osoitteesta <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328284/reformi/rakenne>

Opintopolku (n.d.) Maa- ja metsätalousalat ammatillisessa koulutuksessa. Haettu 17.9.2019 osoitteesta <https://opintopolku.fi/wp/amatillinen-koulutus/mita-amatillisessa-voi-opiskella/maa-ja-metsatalousalat/>

Päivi Rautiainen (2010) EU:n vaikutus Suomen maatalouteen ja maatalojen sukupolven vaihdoksiin. Haettu 23.9.2019 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15729/Rautiainen_Paivi.pdf?sequence=1

Rinne Marketta (2014) Lehmien ruokinnan perusteet ja peruskäsitteet. Haettu 17.9.2019 osoitteesta https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/Rehutaulukot/Tietosiilo/Rehutietoutta/Naudat/Rehuarvot_MRinne_4.11.2014.pdf

Sasky (n.d.) Eläintenhoitaja. Haettu 13.9.2019 osoitteesta https://www.sasky.fi/koulutukset/show.tpl?kr=2&sivu_id=7826&id=35

Sasky (n.d.) Maaseutuyrittäjä. Haettu 13.9.2019 osoitteesta https://www.sasky.fi/sasky/koulutukset/show.tpl?kr=2&sivu_id=7826&id=36

Sasky (n.d.) Sasky koulutuskuntayhtymä. Haettu 13.9.2019 osoitteesta https://www.sasky.fi/sivu.tpl?sivu_id=7840

Sasky (n.d.) Tervetuloa Osaralle. Haettu 25.9.2019 osoitteesta https://www.sasky.fi/sivu.tpl?sivu_id=8326

Tarja Heikkilä (2014) Kvantitatiivinen tutkimus. Haettu 31.3.2019 osoitteesta
<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Virtanen Hanna (n.d.) Ammatillisen koulutuksen leikkaukset saattavat lisätä peruskoulun varaan jäävien nuorten määrää. Haettu 17.9.2019 osoitteesta
<http://www.polkujatyohon.fi/ammattillisen-koulutuksen-leikkaukset-saattavat-lisata-peruskoulun-varaan-jaavien-nuorten-maaraa/>

VirtuaaliKYLÄ (n.d.) Navetta oppimisympäristönä. Haettu 17.9.2019 osoitteesta
http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/index.php?tila_id=1&prosessit&pid=2&aid=17&kortti=349&o=33

VirtuaaliKYLÄ (n.d.) Opetusmaatilan toiminta Kokemäellä. Haettu 1.4.2019 osoitteesta
http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/index.php?tila_id=5&sivu_id=7

Wikipedia (n.d.) Laadullinen tutkimus. Haettu 4.9.2019 osoitteesta
https://fi.wikipedia.org/wiki/Laadullinen_tutkimus

Wikipedia (n.d.) Maito. Haettu 24.9.2019 osoitteesta
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Maito>

Wikiwand (n.d.) Maatalousoppilaitokset Suomessa. Haettu 5.2.2019 osoitteesta
http://www.wikiwand.com/fi/Maatalousoppilaitokset_Suomessa

KYSYMYKSET KOULUTILOILLE

1. Onko navetta vuokrattu / myyty yksityiselle vai jotain muuta
2. Miten navettaviikot on järjestetty ja monta navettaviikkoa opiskelijalle kuuluu tutkintoon?
3. Mitä korvauksia maksetaan yrittäjälle/yrittäjille?
4. Millainen sopimus?
5. Mitä ongelmia ilmennyt? Sekä hyötyjä?
6. Onko ollut toimiva ratkaisu?
7. Miltä tulevaisuus näyttää?
8. Heikkoudet ja vahvuudet?
9. Vastuullisuus. Onko opiskelijalla vakuutus koulun puolesta? Sekä ketä korvaa, jos opiskelijalle käy vahinko. Esimerkiksi kone hajoaa tai lypsää antibiootti maidot tankkiin?
10. Ostaako koulu vain oppimisympäristöä vai myös työnohjausta/opetusta yrittäjiltä?

KYSYMYKSET LÄHIMAITOTILOILLE

1. Onko halukkuutta yhteistyöhön koulutuskuntayhtymän kanssa?
2. Mitä korvauksia haluaisi?